

Om allokering av straffansvar vid arbete utan tillstånd¹

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

Heikki Kallio, biträdande professor i straffrätt, Östra Finlands universitet

Abstract

On 23 February 2023, a comprehensive reform of the Aliens Act concerning the employment and business activities of foreign nationals entered into force in Finland. The objective of the reform was to increase the authorities' ability to prevent the exploitation of foreign labour. One of the most significant changes involved the client's obligations to ensure the right to work for foreign nationals entering and remaining in employment. These changes were prompted by, among other things, problems identified in the regulatory framework concerning the obligations of the employer and the client and the allocation of criminal liability.

The article analyses the allocation of liability for offences related to unauthorised work from the perspective of Finnish legislation. It focuses on how criminal liability has been shared and allocated since the comprehensive reform of Chapter 5 of the Aliens Act was implemented in Finland. The article concludes that after the amendments to the Aliens Act, criminal liability will be allocated in the same way and to the same parties, regardless of whether the Criminal Code's provision on the unauthorised use of foreign labour or the Aliens Act's employer's alienage offence applies in the case under consideration. This can reasonably be seen as reducing the problems of apportioning responsibility for unauthorised employment. As regards the concrete attribution of criminal liability, attention must be focused on the circumstances of the act, the employer organisation and the specific person in that organisation. The starting point for allocating criminal liability must be to determine who is responsible for the offence in the first place within the meaning of the applicable provision. It is then necessary to determine who has the authority to hire and retain employees. Finally, criminal liability must be attributed to the person who actually committed the acts in question.

Keywords

Aliens Act, allocation of criminal liability, criminal law, liability, unauthorised use of foreign labour

Utlänningslag, allokering av straffansvar, straffrätt, ansvar, anlita utländsk arbetskraft som saknar tillstånd

---

1. Title in English: On the allocation of criminal responsibility in unauthorised employment

1. Introduktion

Olaglig invandring och utlänningar som arbetar utan tillstånd har redan under en längre tid varit i det politiska blickfånget i flera europeiska länder. Satsningar har gjorts i kampen mot olaglig invandring. Ett resultat av detta är att man i EU länderna bland annat har tagit i bruk olika sanktioner som är riktade mot arbetsgivarna (se t.ex. Engbersen – Broeders 2011 s. 170-171). Ett av huvudsyftena för de olika straffrättsliga och administrativa sanktionerna har varit att göra det mindre attraktivt att arbeta utan tillstånd (se Dewhurst 2011 s. 389-392). För att åtgärda problemet med arbete utan tillstånd har man i Finland bland annat infört ett nytt kapitel (11 a (451/2012)) i arbetsavtalslagen (55/2001) där man verkställde det så kallade sanktionsdirektivet för arbetsgivare (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG) och genom att kriminalisera anlitan av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd både i strafflagen (39/1889, SL) och i utlänningslagen (301/2004, UL). I lagstiftningen har man också infört vissa påföljder för arbetsgivare och uppdragsgivare som handlar i ond tro. I 36.4 i UL (554/2021) anges t.ex. grunder för att vägra bevilja uppehållstillstånd av skäl som beror på arbetsgivaren eller uppdragsgivaren. Bestämmelsens uttryckliga syfte är att minska och förhindra utnyttjande av utländsk arbetskraft (RP 253/2020 rd s. 19 och 22).

I denna artikel analyseras allokeringen av straffansvaret för användning av utländsk arbetskraft utan tillstånd ur den finska lagstiftningens synvinkel. Artikelns forskningsfrågor är: *Vem omfattas av det straffrättsliga ansvaret och hur fördelas ansvaret?* Besvarandet av forskningsfrågorna genomförs främst genom att analysera straffansvaret utifrån synvinkeln då en arbetsgivare begår en utlänningsförseelse. Om detta stadgas i 186 § i UL (216/2023). Detta beror på att Finlands utlänningslag reviderades i början av 2023 och dessa förändringar inverkar på hur ansvaret fördelas då en arbetsgivare begår en utlänningsförseelse. I denna artikel kommer det också att redogöras för hur revideringen genomfördes. De viktigaste bestämmelserna i strafflagen om anställning utan tillstånd ändrades dock inte i detta sammanhang. För att kunna besvara forskningsfrågorna måste artikeln emellertid först behandla ansvarsfördelningen i allmänhet vid arbetsbrott och, i behövliga delar, för anlitan av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd, som regleras i 47:6 a i strafflagen (302/2004). Det finns också skäl att redogöra för hur fördelningen av straffansvaret utfördes då en arbetsgivare hade dömts för en utlänningsförseelse innan lagändringen 23.2.2023 trädde i kraft. Forskningsfrågorna och forskningsupplägget innebär att den forskningsmetod som används i artikeln är rättsdogmatisk, vilket framför allt återspeglas i tolkningen av centrala bestämmelser och analysen av systematiska samband. Med utlänning avses i denna artikel en tredjelandsmedborgare. Med andra ord en person som inte är en unionsmedborgare eller därmed jämförbar person (3 § 2 a punkten i UL, L 358/2007). Ordalydelsen i 3 § 2 a punkten leder till att definitionen av tredjelandsmedborgare även omfattar statslösa personer.

2. Regelverket för arbete utan tillstånd och ansvarsfördelningen

Enligt 47:6a i SL är det straffbart att anlita utländsk arbetskraft som saknar tillstånd. Utlänningslagen, å andra sidan, innehåller en straffbestämmelse om utlänningsförseelse av arbetsgivare (186.1 i UL). Denna bestämmelse är en privilegierad bestämmelse i förhållande till bestämmelsen om anlitan av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd. Arbetsgivarens utlänningsförseelse utesluts på basis av sin ordalydelse "om inte strängare straff för gärningen föreskrivs på något annat ställe i lag", samt på basis av stränghetsjämförelsen då rekvisiten i 47:6a i SL är för handen (likaledes Nuutila 2006 s. 201-202). Bägge straffbestämmelserna får sitt materiella innehåll från de bestämmelser i utlänningslagen som gäller uppehållsrätt och rätt att arbeta. Detta är fallet eftersom det endast är tillåtet för en utlänning att utföra arbete då hen lagligen vistas i landet och har rätt till det förvärvsarbete som hen faktiskt utför (för en djupare redogörelse se Kallio 2015 s. 113-116).

Om tredjelandsmedborgares uppehållsrätt stadgas i 4 kapitlet i utlänningslagen och rätt att arbeta i 5 kapitlet. Bestämmelserna i de ifrågavarande kapitlen har varit föremål för en kontinuerlig förändring sedan Finlands tredje utlänningslag trädde i kraft 1.5.2004. Dessa förändringar har till stor del förädlats av utvecklingen inom EU-lagstiftningen. En bidragande faktor till lagändringarna har varit de problem som identifierats i regleringen av rätten att utföra arbete och dess varaktighet, arbetsgivarens och uppdragsgivarens förpliktelser samt ansvarsfördelningen. Flera brister konstaterades i synnerhet föreliggande beträffande rätten för utländska, utstationerade arbetstagare att utföra arbete (FvUB 37/2022 rd, s. 8-9).

Den 23 februari 2023 trädde en totalreform av 5 kapitlet i utlänningslagen (216/2023) i kraft i Finland. Kapitlet reglerar utlänningars arbete och näringsutövning. Ett syfte för reformen var att öka antalet instrument som står till myndigheternas förfogande för att effektivare förhindra utnyttjande av utländsk arbetskraft (RP 114/2022 rd s. 43-44). En betydande förändring gällde uppdragsgivarens förpliktelse att försäkra sig om att utlänningar, som anställs eller är anställda, har rätt att arbeta. Ändringen genomfördes genom att slå samman de tidigare bestämmelserna 86 a § och 86 b § i UL (1218/2013) till en gemensam bestämmelse (82 § i UL). De tidigare bestämmelserna gällde arbetsgivarens och uppdragsgivarens förpliktelser, medan den nya gemensamma bestämmelsen gäller både arbetsgivarens och uppdragsgivarens förpliktelser. Samtidigt gjordes det i 82 § i UL vissa innehållsmässiga ändringar och förtydliganden. Syftet för dessa var bland annat att förenhetliga uppdragsgivarens förpliktelse att försäkra sig om rätten att arbeta så att förpliktelsen 1) motsvarar det som stadgas i 47:6a.2 i SL samt 2) preciserar förpliktelsen att försäkra sig om rätten att arbeta för huvudentreprenören eller en annan huvudsaklig utförare på en byggarbetsplats och den arbetsgivare som utövar huvudsaklig bestämmanderätt på ett varvsområde (RP 114/2022 rd s. 112-113).

Ändringarna ledde också till att 186.2 § i UL ändrades. I den ifrågavarande bestämmelsen stadgas det om fördelningen av straffansvaret vid utlänningsförseelse av arbetsgivare. Dock gjordes inga ändringar i bestämmelserna 47:6a (anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd) och 47:7 (fördelning av straffansvaret mellan arbetsgivaren och dennes företrädare) i SL.

I avsnitten 3.3 och 4 redogörs det djupare för förpliktelsen att försäkra sig om rätten att arbeta och om fördelningen av straffansvaret vid arbete utan tillstånd och vid utlänningsförseelse av arbetsgivare.

3. Allokering av straffansvar vid arbetsbrott

3.1. Gärningsmannakretsen vid arbetsbrott

Varje straffbestämmelse innehåller ett gärningsmannarekvisit som i allmänhet uttrycks med den öppna termen "den som". Därmed kan vilken som helst fysisk person utgöra en potentiell gärningsman (se t.ex. Nuutila 1997 s. 361; Leijonhufvud – Wennberg 2007 s. 31; Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019 s. 550). Vid arbetsbrott skiljer sig dock gärningsmannarekvisiten från de allmänna och öppna gärningsmannarekvisiten. Detta är fallet eftersom gärningsmannakretsen i bestämmelserna om arbetsbrott är specifikt avgränsad på rekvisitnivån (se Backman 1986 s. 6; RP 44/2002 rd s. 165). Med undantag för de arbetarskyddsförseelser som avses i 63.2 § 1, 3 och 4 punkten i arbetarskyddslagen (738/2002), kan ett arbetsbrott inte begås av vem som helst, utan endast av en person som hör till en viss, mer exakt definierad grupp av personer.

På grund av det ovan nämnda särdraget betraktas arbetsbrott som *propriebrott* (*delicta propria*). Propriebrott hör ofta ihop med ett särskilt avgränsat livsområde (Asp – Ulväng – Jareborg 2013 s. 190). Med ett propriebrott avses ett brott där straffhotet endast riktas mot en person i en viss ställning eller en person som har de egenskaper som förutsätts i lagen eller som uppfyller de övriga brottsbeskrivningsenliga kraven (se Nissinen 1997 s. 107-108; Jareborg 2001 s. 139 och 404; RP 44/2002 rd s. 161-162). Förutsättningen för straffbarhet är en personlig egenskap eller omständighet hos gärningsmannen. Av denna orsak kan endast en person i en dylik ställning begå ett propriebrott som den egentliga gärningsmannen (Forsman 1938 s. 40; Anttila 1958 s. 84). Personer som inte uppfyller gärningsmannarekvisiten kan endast betraktas som medhjälpare eller anstiftare vid propriebrott, även om deras del i brottet motsvarar gärningsmannaskap (se Nuutila 1997 s. 361-362; Frände 2012 s. 277-278; Korkka-Knuts – Helenius – Frände 2020 s. 360-361).

Vid arbetsbrott riktas ansvaret i regel mot arbetsgivaren eller dennes representant (RP 44/2002 rd s. 162). Utlänningsförseelse av arbetsgivare skiljer sig gällande gärningsmannarekvisiten från övriga arbetsbrott, såsom de i 47:1 (217/2018) i SL stadgade arbetarskyddsbrotten. Detta är fallet eftersom vid utlänningsförseelse av arbetsgivare kan gärningsmannen förutom

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

arbetsgivaren och dennes företrädare också vara en uppdragsgivare (186.2 § i UL). Vid propriebrott måste man vid fastställandet av vem som begått brottet i många fall ta stöd av annan materiell lagstiftning, såsom arbetsrätt (se Jareborg 2001 s. 141; Asp – Ulväng – Jareborg 2013 s. 193). Exempelvis vid anlitan­de av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd (47:6a i SL) och utlänningsförseelse av arbetsgivare (186 § i UL) har den egentliga gärningsmannakretsen lämnats rätt öppen eftersom även en uppdragsgivare, i tillägg till en arbetsgivare eller dennes företrädare, kan begå dessa brott. Vid dessa brott är det därför nödvändigt att förlita sig på straff-, arbets- och utlänningsrätt vid fastställandet av gärningsmannans ansvar och fördelningen av ansvaret. Det redogörs närmare för fördelningen av straffansvaret vid utlänningsförseelse av arbetsgivare i kapitel 4.

3.2. *Allokering av straffansvar vid arbetsbrott*

Arbetsbrott är en typ av brott som ofta begås i samband med företagsverksamhet eller verksamhet inom andra former av sammanslutningar (likaledes RP 94/1993 rds. 162; Lahti 2019b s. 206-207). Under förundersökningen vid arbetsbrott är det därför nödvändigt att utreda gärningsmannens verksamhet som en del av den berörda organisationen (se Nuotio 2003 s. 256; se också Melander 2022 s. 1588). Vid brott som begås inom företag är fysiska personer som innehar en viss ställning ansvariga i enlighet med sina respektive andelar (likaledes Träskman 1992 s. 91-92; Asp – Ulväng 2021 s. 35-36). Då arbetsgivaren är en enskild fysisk person föreligger det av naturliga skäl inga problem vid allokeringen av ansvaret (likaledes Nuutila 2006 s. 169; Melander 2022 s. 1588). Ibland kan det dock vara svårt att finna en ansvarig part för brottslig verksamhet som begåtts inom ett företags, en sammanslutnings eller en annan juridisk persons verksamhet (se Lahti 1985 s. 155; Frände 2012 s. 281; Leijonhufvud – Wennberg 2007 s. 30-31). Detta är fallet eftersom det gällande dessa brott inte alltid är möjligt att tydligt identifiera en eller två gärningsmäns verksamhet som kan tas som utgångspunkt för bedömningen (Nuotio 1997 s. 86).

Att arbetsbrott benämns som propriebrott är främst av relevans då gärningsmännens medverkansansvar bedöms (för en allmän redogörelse se Jareborg 2001 s. 139; Asp – Ulväng – Jareborg 2013 s. 190). Denna definition är dock inte till hjälp vid bedömningen av vem eller vilka som är straffrättsligt ansvariga för ett specifikt arbetsbrott. Gällande brott som sker inom organisationers och sammanslutningars verksamhet är det inte frågan om traditionell medverkan, utan snarare om rollfördelning och etablerad arbetsfördelning inom organisationsmodeller (Nissinen 1997 s. 4). Eftersom medverkansläran inte tillräckligt effektivt lyckas förklara bedömningen av individers verksamhet i organisationer och sammanslutningar, har man sökt ett förtydligande och en utvidgning av bedömningen från läran om ansvarsfördelning (Nuotio 1997 s. 86-87; se även Backman 1986 s. 3-8.), som kombinerar element från både

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

medverkansläran och läran om underlåtenhetsansvar (RP 94/1993 rd s. 163; Lahti 2019a s. 6 och 15-17; Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019 s. 553).

Den traditionella synen på ansvarsfördelningen är att det är fråga om att fördela individuellt straffrättsligt ansvar i situationer där flera fysiska personer är misstänkta för att ha begått ett brott (Lahti 1981 s. 37). Enkelt sagt handlar det om att peka ut vem eller vilka som har begått ett misstänkt brott (likaledes Nissinen 1997 s. 4 och 105). I gällande rätt ingår ingen allmän bestämmelse om hur det straffrättsliga ansvaret ska fördelas. I 47:7 i SL finns dock en propriebestämmelse gällande fördelningen av ansvaret vid arbetsbrott som komplementerar de allmänna straffrättsliga ansvarsreglerna (se Frände 2012 s. 281-282; Korkka-Knuts – Helenius – Frände 2020 s. 364-365). Denna bestämmelse föranleddes av de problem som föreligger vid allokering av ansvar (RP 94/1993 rd s. 162). Man ansåg att straffansvaret hade fördelats på ett otillfredsställande sätt vid arbetsbrott eftersom ansvaret i princip endast var koncentrerat till vissa organisationsnivåer inom företagen (se Backman 1986 s. 6-8; Hahto 1998a s. 81-83; Melander 2022 s. 1588). Det huvudsakliga syftet för 47:7 i SL var att ställa rätt personer till svars (RP 94/1993 rd s. 162-163; Lahti 1998 s. 1276-1277; Lahti 2019b s. 207), att allokera ansvaret till allt högre skikt inom arbetsgivarsamfundets organisation (Hahto 1998b s. 8) och att begrunda fördelningsavgörandet på faktiska uppgifter och befogenheter (Nuutila 2006 s. 170).

Ansvarsfördelningen vid arbetsbrottens rekvisit har inte reglerats på annat sätt än att personkretsen där ansvarssubjekten preliminärt står att finna anges (RP 94/1993 rd s. 162). Kriterierna för ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare finns i 47:7 i SL (likaledes Hahto 1998a s. 88-91; se även Lahti 2019b s. 206). Vid bedömningen beaktas personens ställning, arten och omfattningen av hens uppgifter och befogenheter samt även i övrigt hens andel i att den lagstridiga situationen uppkommit eller fortgått (för en djupare redogörelse se t.ex. Nuutila 2006 s. 169-175; Melander 2022 s. 1588-1592; Matikkala 2023 s. 1116-1118). Först identifieras de personer i en organisation som överhuvudtaget kan vara ansvariga för att ett arbetsbrott har begåtts. Sedan allokeras det straffrättsliga ansvaret till de personer som gjort sig skyldiga till en pliktöverträdelse eller underlåtenhet (likaledes Matikkala 2023 s. 1116). Såsom framgår ur avgörandet HD 2013:56, är en person trots sin formella ställning inte ansvarig för att en lagstridig situation fortsätter, om hen inte har kunnat inverka konkret på händelseförloppet, exempelvis på grund av arbetsförhållandets kortvarighet (för en djupare redogörelse om avgörande se Lahti 2019b s. 217-220).

Som det har framgått ovan, allokeras straffansvaret huvudsakligen i enlighet med organisationernas inre beslutsfattnings- och behörighetsförhållanden (se RP 94/1993 rd s. 173; Saloheimo 1997 s. 221; Tolvanen – Kallio 2023 s. 1145-1147). Det har även framgått att 47:7 i SL endast gäller fördelningen av ansvaret mellan arbetsgivaren och dennes företrädare. Detta konstateras också explicit i 186.2 § i UL.

3.3. *Allmänt om fördelningen av straffansvaret vid anlitandet av arbetskraft som saknar tillstånd*

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

Missbruk som hänför sig till anlitandet av utländsk arbetskraft sker ofta i anslutning till invecklade företagsarrangemang (RP 28/2003 rd s. 99). Den utländska arbetstagarens avtalsarbetsgivares hemvist kan vara utomlands, varvid arbetstagaren hyrs ut till Finland, exempelvis till en yrkesutövare som verkar som underentreprenör. Inom vissa branscher, såsom t.ex. byggnadsarbetsbranschen, kan utförandet av arbetet ha fördelats mellan flera underentreprenörer och underleverantörer (se Kangasperko 2007 s. 581). Av denna orsak är en av de främsta frågorna vid brott gällande arbete utan tillstånd vem som ansvarar för anlitandet av den utländska arbetstagaren som saknade tillstånd eller för att denna person hålls i tjänst.

Det är svårt att finna ansvarssubjektet i små företag. Som *Nissinen* har konstaterat, i ett enmansföretag finner företagets verkställande direktör den enda ansvarskandidaten genom att kolla i spegeln (*Nissinen* 2003 s. 638). Fördelningen av det straffrättsliga ansvaret i arbetsorganisationer för brott som rör arbete utan tillstånd avser situationer där det finns åtminstone två kandidater som kan ställas till svars för anställning av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd (likaledes generellt *Nissinen* 1997 s. 81 och 124). I dessa situationer allokeras straffansvaret till den person som har *befogenhet* att fatta ett beslut om att anlita och att hålla i sin tjänst en utländsk arbetstagare (likaledes generellt *Nuotio* 2003 s. 257; *Siiki* 2006 s. 182). Om flera personer inom en arbetsorganisation har befogenhet att anställa arbetstagare, bör ansvaret fördelas på basis av de särskilda omständigheter som rådde på arbetsplatsen i det ifrågavarande fallet så att ansvaret riktas mot den person som de facto använt sin befogenhet. Med andra ord är den person som inom ramen för sin befogenhet är civilrättsligt behörig att utföra de aktuella rättshandlingarna (se *MacCormick* 2007 s. 89-90 och 94), och som faktiskt har utfört dessa handlingar, straffrättsligt ansvarig. Det straffrättsliga ansvaret bör nämligen alltid basera sig på personens verkliga beslutsfattningsrätt och befogenhet samt faktiska verksamhet inom arbetsorganisationen (se *Saloheimo* 1997 s. 221).

Ett av problemen med organisationsbrott är att det ofta finns flera personer i ett företag som åtminstone i teorin kan tillskrivas gärningsmannaansvar (*Asp – Ulväng* 2021 s. 35). Såsom dock ovan framgår är fördelningen av ansvaret enligt utgångspunkten enklare vid brott som gäller arbete utan tillstånd än vid t.ex. arbetarskyddsbrott, där straffansvaret samtidigt kan fördelas mellan personer som verkar på olika nivåer. Detta beror på att inte alla personer som hör till en arbetsgemenskap, som visserligen kan ha ett individuellt ansvar vid t.ex. en arbetsolycka, kan vara ansvariga för anlitandet av en utländsk arbetstagare som saknar tillstånd eftersom dessa personer saknar befogenhet att fatta detta beslut. Av denna orsak är mängden av potentiella ansvarssubjekt mer begränsad vid brott som gäller arbete utan tillstånd än vid exempelvis arbetarskyddsbrott. Detta eftersom beslutsfattandet gällande anlitande eller hållning i tjänst oftast är väldigt noggrant reglerat inom företagets organisation. Dessa

befogenheter tilldelas vanligtvis vissa personer eller vissa organ. Det står klart att ju noggrannare denna uppgift är reglerad i en arbetsorganisation, desto enklare är det att bedöma vem som innehar straffansvaret vid det misstänkta brottet (så i allmänhet Pirjatanniemi 2001 s. 169).

4. Fördelningen av straffansvaret vid utlänningsförseelse av arbetsgivare

4.1. *Arbetsgivarens, dennes företrädares och uppdragsgivarens förpliktelse att försäkra sig innan 23.2.2023*

I utlänningslagen har man tilldelat arbetsgivaren och uppdragsgivaren flera särskilda förpliktelser gällande användningen av utländsk arbetskraft. Huvudsyftet med dessa förpliktelser är att främja arbetsvillkoren för utländska arbetstagare, förebygga och bekämpa olagligt arbete och den gråa ekonomin som är kopplad till arbete utan tillstånd (se Sorainen 2012 s. 250). En av de främsta förpliktelserna kan anses vara arbetsgivarens och uppdragsgivarens förpliktelse att försäkra sig om att den utländska arbetstagaren har rätt att arbeta.

Om arbetsgivarens försäkringsförpliktelse föreskrevs första gången i Finlands första utlänningslags (400/1983) 16.1 §. Försäkringsförpliktelsen utvidgades först 10 år senare då Finlands andra utlänningslag (378/1991) ändrades i och med lagen om ändring av utlänningslagen (639/1993). Vid detta skede tilldelades även uppdragsgivarna en försäkringsförpliktelse. Utvidgningen motiverades av praktiska skäl. Man ansåg att det i praktiken vore ytterst svårt att ställa en utländsk arbetsgivare till svars (RP 293/1992 rd s. 13; se även Nuutila 2006 s. 202). Man ansåg även att utvidgningen skulle ha en förebyggande verkan (FvUB 12/1993 rd s. 6; för en djupare historisk redogörelse om stiftandet av lagen se Kallio 2015 s. 128-133).

Innan totalrevideringen av 5 kapitlet i utlänningslagen trädde i kraft 23.2.2023, fick bestämmelserna som reglerade arbetsgivarens och uppdragsgivarens förpliktelser sin sista form 1.1.2014. Enligt 86a.1 § i UL (1218/2013), som då trädde i kraft men som nu har upphävts, skulle arbetsgivaren försäkra sig om att de arbetstagare som anlätades och var i hans tjänst hade det för arbetstagare förutsatta uppehållstillståndet eller att arbetstagaren inte behövde ett uppehållstillstånd. Omfattningen av arbetsgivarens försäkringsförpliktelse tolkades så att den även gällde annat än att granska arbetstagarens uppehållstillstånd. Uttrycket "inget uppehållstillstånd krävs" ansågs entydigt syfta på arbete som utförs med eller utan visum. Av denna orsak skulle arbetsgivaren i alla situationer försäkra sig om, samt vara på det klara med, vilket tillstånd utlänningsens arbete baserade sig på och att giltighetstiden för ifrågavarande tillståndet inte hade löpt ut (i motsvarande riktning Sorainen 2014 s. 168). I företag gällde försäkringsförpliktelsen naturligt också en sådan företrädare

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

för arbetsgivaren till vars uppgift hörde att anlita utländsk arbetskraft (för en djupare redogörelse se Kallio 2015 s. 98-100).

Om uppdragsgivarens försäkringsförpliktelse stadgades i 86 b § i UL (1218/2013). Den ifrågavarande bestämmelsen löd på följande vis: när arbetstagare som är anställda hos en utländsk arbetsgivare arbetar i entreprenad- eller underentreprenadarbete eller som hyrd arbetskraft, tillämpas arbetsgivarens förpliktelser enligt 86 a § på den i Finland verksamma huvudentreprenören eller den som huvudsakligen låter utföra arbetet. 86 b § i UL innehöll alltså inga nya förpliktelser. Bestämmelsen utvidgade endast försäkringsförpliktelsen till att också gälla uppdragsgivare. Som det framgår ur ordalydelsen till den nu upphävda 86 b § i UL, gällde försäkringsförpliktelsen t.ex. endast den i ändan på entreprenadkedjan verkande huvudentreprenören, men inte underentreprenörer som befann sig på ett tidigare stadiet i kedjan (likaledes Sorainen 2014 s. 168; för en djupare redogörelse se Kallio 2015 s. 203-206). Dock skulle huvudentreprenören eller den som huvudsakligen lät utföra arbetet vara verksam i Finland. En följd av detta var att utländska uppdragsgivare eller deras företrädare inte täcktes av försäkringsförpliktelsen (se RP 114/2022 rd s. 116).

Den upphävda bestämmelsens (86 b § i UL) ordalydelse skilde sig från den i strafflagen reglerade brottsbestämmelsen, anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd. I 47:6a.2 i SL stadgades det att för anlitande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd döms även en entreprenad- eller underentreprenadgivare eller den som låter utföra arbete eller deras företrädare, om hen underlåter att försäkra sig om att utländska arbetstagare som antingen arbetar i entreprenad- eller underentreprenadarbete som hen har gett till ett utländskt företag eller utgör hyrd arbetskraft som ett utländskt företag har ställt till hans förfogande har uppehållstillstånd för arbetstagare eller något annat tillstånd som berättigar till att arbeta i Finland. Försäkringsförpliktelsen gäller även uppdragsgivare i den ifrågavarande bestämmelsen. Dock *begränsas* tillämpningen av bestämmelsen *inte* endast till huvudentreprenören eller den som huvudsakligen låter utföra arbetet. Bestämmelsen utesluter med andra ord inte ansvaret för underentreprenörer som befinner sig på ett tidigare stadium i entreprenörskedjan (likaledes Sorainen 2014 s. 177 och 225). Tillämpningen av bestämmelsen förutsätter samtidigt inte att uppdragsgivaren bör ha ett verksamhetsställe i Finland. Skillnaderna i ordalydelse gav upphov till tillämpningsproblem då det straffrättsliga ansvaret konkret skulle fördelas. Om detta redogörs mer i detalj nedan.

4.2. *Fördelningen av det straffrättsliga ansvaret vid utlänningsförseelse av arbetsgivare innan 23.2.2023*

Det hade inte och har inte en egentlig betydelse gällande det straffrättsliga ansvaret om en person anses vara en arbetsgivare eller dennes företrädare. Detta är fallet eftersom dessa personers ansvar är lika strängt (likaledes Hahto 1998a s. 84). Det som dock hade betydelse vid fastställandet av det

straffrättsliga ansvaret var om personen ansågs inneha en uppdragsgivares ställning snarare än en arbetsgivares. Orsaken till detta var, såsom har visats ovan, att de centrala bestämmelsernas ordalydelse i UL och SL inte motsvarade varandra till alla delar.

Vid utlänningsförseelse av arbetsgivare har fördelningen av straffansvaret mellan en arbetsgivare och dennes företrädare sedan länge reglerats i 47:7 i SL (se t.ex. RP 28/2003 rd s. 236). Som tidigare har konstaterats allokeras ansvaret på basis av de i 47:7 i SL nämnda kriterierna till den person eller personerna vars förpliktelser gärningen eller försummelsen strider mot. Straffansvaret för en uppdragsgivare baserades innan 23.2.2023 på 86 b § i UL (186.2 § i UL). Som tidigare har konstaterats gällde denna bestämmelse entreprenad- och underentreprenadarbete och användning av hyrd arbetskraft i situationer där arbetstagarens avtalsarbetsgivare var ett utländskt företag. Alltså ett företag som *inte hade* sitt verksamhetsställe i Finland. Det var uttryckligen fråga om en situation där en uppdragsgivare, som var i samma ställning som en i Finland verkande huvudentreprenör eller den som huvudsakligen låter utföra arbetet, utförde arbete i Finland med hjälp av en utländsk arbetsgivare som använde utländska arbetstagare (se FvUB 12/1993 rd s. 6). Då uppdragsgivaren var ett företag riktades straffansvaret till en i företaget verkande fysisk person. Vid fastställandet av ansvaret skulle samma kriterier användas som de som användes för att fastställa ansvarsställningen för en arbetsgivares företrädare.

Redogörelsen ovan visar att det inte var möjligt att allokeras det för uppdragsgivare ämnade straffansvaret på basis av 86 b § och 186.2 § i UL till en uppdragsgivare vars verksamhetsställe var i Finland. Arbetsgivarens eller dennes företrädares straffansvar kom inte heller i fråga exempelvis vid situationer då en finländsk uppdragsgivare endast beställde en arbetsprestation. Detta berodde på att en dylik uppdragsgivare inte kunde anses vara en arbetsgivare eller dennes företrädare eftersom *beställaren* endast beställer arbetsresultatet (så i t.ex. Erma 1966 s. 14; Rudanko 1989 s. 21-24; Tiitinen – Kröger 2012 s. 386), inte att arbetstagare ska arbeta under hens ledning och övervakning. Dock kunde medverkansansvar komma i fråga från fall till fall i dylika situationer (för en djupare redogörelse se Kallio 2015 s. 197-201 och 268-278)

I avsnitt 4.1 konstaterade jag att ordalydelsen i 47:6a.2 i SL och 86 b § i UL skiljer sig från varandra. Detta orsakade problem i praktiken vid den konkreta fördelningen av straffansvaret. Problem uppstod t.ex. vid tillfällen då beslutet att tilldela underentreprenadarbete åt ett utländskt företag inte hade fattats av huvudentreprenören, utan av en aktör som befann sig i ett tidigare led i underentreprenörkedjan. Om man i det ifrågavarande fallet ansåg att aktören hade handlat oaktsamt, kunde man inte döma personen för anlåtande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd (47:6a i SL) eftersom det ifrågavarande brottet endast kan begås uppsåtligen. I dessa fall återstod endast alternativet att tillämpa utlänningsförseelse av arbetsgivare begången av oaktsamhet. Straffansvaret kunde dock endast allokeras till

huvudentreprenören. En motsvarande fördelning av straffansvaret uppstod i situationer där gärningen, bedömd som en helhet, ansågs så ringa att det enda alternativet var att tillämpa utlänningsförseelse av arbetsgivare. Ovanstående fördelning av ansvaret berodde på det enkla faktumet att försäkringsförpliktelsen endast gällde för huvudentreprenören. Därmed undgick underentreprenören, som befann sig i ett tidigare led i entreprenörkedjan, straffansvar. Även om en teleologisk tolkning hade talat för att också denna typ av underleverantör skulle dömas, tillät bestämmelsens klara ordalydelse inte en tolkning som avvek från ordalydelsen till förmån för den teleologiska tolkningen, vilket framgår av högsta domstolens avgörande HD 2007:77 (för djupare redogörelse se Kallio 2015 s. 203-206).

4.3. *Arbetsgivarens, dennes företrädarens och uppdragsgivarens försäkringsförpliktelse efter totalrevideringen av 5 kapitlet i utlänningslagen.*

Som tidigare har nämnts, stadgas det idag om arbetsgivarens, dennes företrädarens och uppdragsgivarens försäkringsförpliktelse i 82 § i UL. I det första momentet stadgas det om arbetsgivarens skyldighet att försäkra sig om att hans arbetstagare har rätt att arbeta. Enligt det första momentet ska arbetsgivaren försäkra sig om att utlänningar som anställs eller är anställda har rätt att arbeta. Som framgår av ordalydelsen har bestämmelsen förtydligats för att återspegla den rådande tolkningen om att arbetsgivaren ska försäkra sig om alla element gällande rätten att utföra arbete. Med andra ord ska arbetsgivaren uttryckligen försäkra sig om att arbetstagaren har rätt att arbeta, oberoende av vilket slags (uppehålls)tillstånd arbetstagaren har (se RP 114/2022 rd s. 112). I övrigt motsvarar den nya bestämmelsen i huvudsak den tidigare gällande 86 a § 1 mom.

86 b § i UL överfördes till 82.4 § i UL i dess ändrade lydelse. När arbetstagare som är anställda hos en utländsk arbetsgivare arbetar i entreprenad- eller underentreprenadarbete, som hyrd arbetskraft eller inom ramen för företagsintern förflyttning tillämpas den i 1 mom. stadgade försäkringsförpliktelsen på den som låter utföra entreprenaden eller underentreprenaden och den som låter utföra arbetet. Den nuvarande ordalydelsen motsvarar därmed hur uppdragsgivarens ansvar regleras i 47:6a.2 i SL. Eftersom den i bestämmelsen förordnade försäkringsförpliktelsen inte nu längre endast begränsar sig till huvudentreprenören eller den som huvudsakligen låter utföra arbetet, är en underleverantör som befinner sig på ett tidigare stadium i underleverantörkedjan också förpliktad att försäkra sig om en utländsk arbetstagares rätt att arbeta. Bestämmelsens tillämplighet är inte heller längre begränsad att endast gälla sådana uppdragsgivare vars verksamhetsställe är i Finland. Med andra ord kan straffansvaret också riktas till en utländsk uppdragsgivare eller dennes företrädare (se RP 114/2022 rd s. 112-113 och 116). Beaktansvärt är att från ordalydelsen "tillämpas också på" i 82.4 § i UL följer det att försäkringsförpliktelsen gäller samtidigt för både arbetsgivare och den som utför

entreprenaden eller underentreprenaden samt den som låter utföra arbetet. Därmed förflyttas inte ansvaret från arbetsgivaren eller dennes företrädare till uppdragsgivaren, utan ansvaret fördelas mellan dessa aktörer (se RP 114/2022 rd s. 112-113, se också FvUB 37/2022 rd s. 15). De i 82.4 § i UL avsedda aktörerna ansvarar således för att den utländska avtalspartens arbetstagare har rätt att arbeta.

I och med totalrevideringen av 5 kapitlet i utlänningslagen gäller mer exakta bestämmelser för varvsbranschen och byggbranschen än för andra branscher. Enligt 82.5 § i UL ska huvudentreprenören eller en annan huvudsaklig utförare på en byggarbetsplats och den arbetsgivare som utövar huvudsaklig bestämmanderätt på ett varvsområde försäkra sig om att alla som arbetar på området har rätt att arbeta. I lagens förarbete betonas det att de i bestämmelsen avsedda aktörerna också bör försäkra sig om att rätten att utföra arbete gäller alla utlännningar. Alltså också utländska arbetstagare anställda i finländska företag (RP 114/2022 rd s. 113). Inom varvsbranschen och byggbranschen utsträcks därmed försäkringsförpliktelsen inte endast till de aktörer som anges i 82.1 § och 82.4 § utan även till de aktörer som nämns i 82.5 § i UL. Ur försäkringsförpliktelsens synvinkel har det inte heller någon betydelse vems tjänst den utländska arbetstagaren egentligen är i. Exempelvis ska huvudentreprenören på en byggarbetsplats försäkra sig om att alla utlännningar som arbetar på området har rätt att arbeta och längden på denna rätt. Försäkringsförpliktelsen gäller dock endast, med beaktande av ordalydelsen "det finns en rätt att arbeta" i 82.5 1 i UL, att arbetet utförs i ett anställningsförhållande, inte rätten att utöva ett yrke.

4.4. *Fördelningen av straffansvaret vid utlänningsförseelse av arbetsgivare efter totalrevideringen av 5 kapitlet i utlänningslagen.*

I samband med totalrevideringen av 5 kapitlet i utlänningslagen ändrade man också straffbestämmelsen i 186 § i UL. Ändringen genomfördes som en ändring av hela paragrafen och den kvarstod i huvudsak oförändrad. Det handlade främst om en precisering av paragrafens ordalydelse och hänvisningarna ändrades till att gälla den nya 82 § i UL (se RP 114/2022 rd s. 116).

I den tidigare gällande 186.1 § 1 punkten i UL stadgades det att en arbetsgivare eller dennes företrädare som uppsåtligen eller av oaktsamhet i sin tjänst håller en utlännings som inte har rätt att utföra förvärvsarbete ska för utlänningsförseelse av arbetsgivare dömas till böter. Bestämmelsens ordalydelse ändrades till formen "inte har rätt att utföra det förvärvsarbete som han utför" (186.1 § 1 punkten i UL). Enligt lagens förarbeten uttrycker denna ordalydelse klart att utlännings uttryckligen inte har rätt till att utföra det förvärvsarbete som arbetstagaren i verkligheten utför. Rätt att utföra förvärvsarbete föreligger t.ex. inte när arbetstagaren arbetar inom ett annat yrkesområde än det för vilket uppehållstillståndet har beviljats (RP 114/2022 rd s. 116). Preciseringen i lagen motsvarade det som hade presenterats i den

rättsvetenskapliga litteraturen gällande rätten att utföra arbete och dess omfång (se Kallio 2015 s. 119-124).

Också ordföljden i 186.2 § i UL ändrades, men bestämmelsen förblev i sak oförändrad. Enligt den reviderade bestämmelsen bestäms straffansvaret för en arbetsgivare och en uppdragsgivare enligt 82 § 4 och 5 mom. Bestämmelser om fördelningen av straffansvaret mellan en arbetsgivare och dennes företrädare finns i 47 kap. 7 § i strafflagen. Viktigare för fördelningen av det straffrättsliga ansvaret var ändringen av bestämmelsen som gäller försäkringsplikten. Om detta redogjordes i avsnitt 4.3.

Ur ordalydelsen till 82 § och 186 § i UL, samt ur förarbetena till bestämmelserna, kan man dra slutsatsen att straffansvar kan åläggas flera personer samtidigt (se avsnitt 4.3). Det straffrättsliga ansvaret kan först och främst åläggas den utländska arbetstagarens arbetsgivare, oberoende av om arbetsgivaren är finländsk eller utländsk (82.1 § och 186.1 § i UL). Ansvaret kan också åläggas underentreprenören (82.4 § och 186.2 § i UL) och huvudentreprenören (82.5 § och 186.2 § i UL). Gällande uppdragsgivaren är förutsättningen naturligt att uppdragsgivaren i det konkreta fallet kan anses vara t.ex. den som låter utföra arbetet och därmed i en ställning av gärningsmannans ansvar.

Det ovan sagda om fördelningen av försäkringsförpliktelsen och straffansvaret kan konkretiseras med hjälp av ett exempel. Antag att det estniska företaget X skickar en tredjelandsmedborgare för att arbeta i Finland i 150 dagar under 6 månader mot en avgift, enligt undantaget för utstationerade arbetstagare utan uppehållstillstånd. Företaget X verkar som underleverantör åt det finländska företaget A. Arbetet sker på ett varvsområde där företaget B verkar som arbetsgivare och utövar huvudsaklig bestämmanderätt på varvsområdet. I detta fall är det fråga om ett tillfälligt underleveransarbete som omfattas av friheten att tillhandahålla tjänster, vilket innebär att den utsände utländska arbetstagaren har rätt att förvärvsarbeta i Finland utan uppehållstillstånd under högst 90 dagar under vilken som helst period på 180 dagar (81 b.1 § 4 punkten i UL, L 216/2023, för en noggrannare redogörelse se RP 114/2022 rd s. 25-26 ja 107-109). I exemplet har den tillåtna förvärvsarbetstiden överskridits med 60 dagar.

Det står klart att det estniska bolaget X är straffrättsligt ansvarigt enligt 82.1 § i UL eftersom bolaget X har ingått ett avtal med den finska underleverantören A och erhållit ersättning för detta. Att arbetsgivaren är utländsk har ingen betydelse för tillämpningen av 82.1 § i UL eftersom den ifrågavarande bestämmelsens tillämplighet inte är begränsad till att endast gälla finländska arbetsgivare. Eftersom brottet begås i Finland, tillämpas finsk lagstiftning på basis av 1:1.1 (626/1996) i SL (för en noggrannare redogörelse av tillämplighetsområdet för den finska strafflagen se Korkka-Knuts – Helenius – Frände 2020 s. 423-433; Helenius 2022 s. 252-260). Det finska underleverantörsföretaget A är också straffrättsligt ansvarigt. Detta eftersom 82.1 § i UL är tillämplig på underleverantören på grundval av 82.4 § i UL i en situation där underentreprenaden tilldelas ett utländskt företag. Eftersom det i fallet är fråga om

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

ett varvsområde ska också arbetsgivaren B, som utövar huvudsaklig bestämmanderätt på varvsområdet, försäkra sig om att alla utländska arbetstagare som arbetar på området, även de som är som anställda av finländska företag, har rätt att arbeta (82.5 § i UL).

Redogörelsen ovan visar att det idag är möjligt att samtidigt allokera straffansvaret vid utlänningsförseelse av arbetsgivare till flera aktörer. Orsaken till detta är att ordalydelsen i de centrala bestämmelserna ändrades för att bestämmelserna inte längre skulle innehålla särskilda begränsningar.

Exempelvis begränsas ansvaret inte endast till finländska aktörer eller endast till huvudentreprenören / den som huvudsakligen låter utföra arbetet. Beaktansvärt är dock att den person som straffansvaret håller på att allokeras till bör uppfylla det i lagen förutsatta gärningsmannarekvisitet. Därför kan t.ex. enbart tillhandahållandet av en arbetsplats, såsom en industrihall, inte anses skapa en sådan position där en viss aktör, i enlighet med lagens krav, kan anses vara den som huvudsakligen låter utföra arbetet. Detta är fallet eftersom den som tillhandhåller ett arbetsutrymme eller en lokal inte själv erbjuder arbete åt de utländska arbetstagarna som saknar tillstånd. Personen tillhandhåller endast förhållanden, i dessa fall genom att erbjuda ett utrymme, för att utföra arbetet. Dock kan straffansvar för i 5:6 (515/2003) i SL föreskriven medhjälp komma i fråga om personen som tillhandhåller lokalen är medveten, på det sätt som förutsätts för uppsåt, om att de utländska arbetstagarna inte har de tillstånd som förutsätts för det arbete som de utför.

5. Summering

Resultatet av rättsvetenskaplig forskning har ansetts vara den ökade kunskap som forskningen ger upphov till i jämförelse med tidigare forskning (Kangas 1997 s. 108). Företagens och organisationernas växande samhällsliga betydelse har i sin tur ökat behovet av ytterligare forskning om regleringen av organisationsbrott och dess ansvarsformer (Lahti 2019b s. 205). Denna artikel bidrar därmed till att fylla detta behov i den rättsvetenskapliga litteraturen.

Jag har analyserat hur ansvaret allokeras vid brott som gäller arbete utan tillstånd. Analysen har utförts ur den finska lagstiftningens synvinkel. Betoningen har huvudsakligen legat på att redogöra för hur straffansvaret allokeras och åläggs efter att totalrevideringen av utlänningslagens 5 kapitel genomfördes i Finland och hur lagändringarna har påverkat hur straffansvaret fördelas vid utlänningsförseelse av arbetsgivare (186 § i UL). Innan totalrevideringen av utlänningslagens 5 kapitel låg fokuset vid allokering av straffansvaret särskilt på det ifrågakvarande fallets omständigheter. Det gällde att utreda om det i fallet skulle tillämpas anlåtande av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd eller utlänningsförseelse av arbetsgivare. Valet av vilken bestämmelse som skulle tillämpas var av betydelse eftersom valet direkt påverkade vem som överhuvudtaget kunde åläggas det straffrättsliga ansvaret. Mellan

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

den tillämpliga bestämmelsen och fördelningen av ansvaret förelåg ett slag hermeneutisk cirkel som styrde hur ansvaret fördelades. Den tillämpliga bestämmelsen styrde fördelningen av ansvaret men samtidigt påverkade kriterierna för fördelningen av ansvaret valet av tillämplig brottsbeskrivning. Efter ändringarna i utlänningslagen kan straffrättsligt ansvar tillskrivas på samma sätt och samma personer, oavsett om bestämmelsen om anlitan­de av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd i 47:6a i SL eller utlänningsförseelse av arbetsgivare i 186. § 1 i UL är tillämplig i det aktuella fallet. Detta kan anses utgöra en lyckad revidering av lagen, eftersom problem med utländsk arbetskraft i praktiken hade uppstått uttryckligen bland utländsk arbetskraft som arbetade i Finland som uthyrd arbetskraft från ett utländskt företag eller i en utländsk underleverantörs tjänst (Ollus – Alvesalo-Kuusi 2013 s. 29). Revideringen bör därför minska de relaterade problemen med ansvars­fördelningen. Man kan dock kritisera att dessa förändringar gjordes först nu, trots att problemen har varit kända redan under en längre tid.

Den straffrättsliga helhetsanalysen är avgörande vid fastställandet av den rätta gärningsmannapersonen och vid allokering av det straffrättsliga ansvaret (Tolvanen – Kallio 2023 s. 1146). Frågan om ansvar kan därför endast besvaras genom att uppmärksamma en specifik konkret situation, en specifik organisation och en specifik person i en specifik position (se Koskinen 2013 s. 1187). Av denna orsak måste utgångspunkten för fördelningen av det straffrättsliga ansvaret vid utlänningsförseelse av arbetsgivare vara att fastställa vem som över huvud taget befinner sig i en gärningsmannans ansvarställning i den mening som avses i den tillämpliga bestämmelsen. Efter detta ska det fastställas till vems befogenhet det hör att anställa och hålla i tjänst. När dessa frågor har besvarats ska ansvaret tillskrivas den aktör som faktiskt har utfört dessa rättshandlingar. Även om analysen i denna artikel har fokuserat på utlänningsförseelse av arbetsgivare är samma tolkningsrekommendationer även tillämpliga på anlitan­de av utländsk arbetskraft som saknar tillstånd. Orsaken till detta är att reglerna för uppkomsten och fördelningen av det straffrättsliga ansvaret numera är förenhetligade. Den finska regleringen och de tolknings­ståndpunkter som presenteras i denna artikel kan också vara till nytta från fall till fall, t.ex. när man i andra länder bedömer behovet av ändringar i lagstiftningen om arbete utan tillstånd och ansvarsfördelning.

Kontaktuplysninger

Heikki Kallio: heikki.kallio@uef.fi

KÄLLOR

Litteratur

Anttila, Inkeri: Vällillinen tekeminen. Suomalainen Lakimiesyhdistys 1958.

Asp, Petter – Ulväng, Magnus: Straffrätt för ekonomer. Upplaga 2:1. Iustus Förlag 2021.

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

- Asp, Petter – Ulväng, Magnus – Jareborg, Nils: Kriminalrättens grunder. Andra, omarbetade upplagan. Lustus Förlag 2013.
- Backman, Eero: Yhteisöjen rikosoikeudellisesta vastuusta. I verket Koskinen, Pekka – Lahti, Raimo – Majanen, Martti – Träskman, Per Ole (toim.): Rikosoikeudellisia kirjoitelmia V. Sylvi Inkeri Anttilalle 29.11.1986 omistettu. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 168. Suomalainen lakimiesyhdistys 1986 s. 1-15.
- Dewhurst, Elaine: The Right of Irregular Immigrants to Outstanding Remuneration under the EU Sanctions Directive: Rethinking Domestic Labour Policy in a Globalised World. *European Journal of Migration and Law* 13/2011 s. 389-410.
<https://doi.org/10.1163/157181611X605873>
- Engbersen, Godfried – Broeders, Dennis: Immigration controls and strategies of irregular immigrants: From light to thick fog. Teoksessa Bommers, Michael – Sciortino, Giuseppe (eds.): *Foggy Social Structures: Irregular Migration, European Labour Markets and the Welfare State*. Amsterdam University Press 2011, s. 169-188.
- Erma, Reino: Rakennusurakkasopimuksen tekeminen. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja. Suomalainen lakimiesyhdistys 1966.
- Forsman, Jaakko: De särskilda brotten II. Brotten mot det medborgeliga samhällets rättsgebit. Fjärde upplagan. Utgiven af Brynolf Honkasalo. Juridiska studentfakultetens förlag 1938.
- Frände, Dan: Allmän straffrätt. Fjärde upplagan. Forum Juris 2012.
- Hahto, Vilja: Kuka vastaa työturvallisuudesta. Turun yliopisto 1998. (Hahto 1998a)
- Hahto, Vilja: Työturvallisuusrikos kokonaisuudistuksessa. Oikeustieto 1998/1a, s. 8-11. (Hahto 1998b)
- Helenius, Dan: Suomen rikosoikeuden soveltamisala. I verket Lappi-Seppälä, Tapio – Hakamies, Kaarlo – Helenius, Dan – Melander, Sakari – Nuotio, Kimmo – Ojala, Timo – Rautio, Ilkka: *Rikosoikeus. Viides, uudistettu painos (femte omarbetade upplagan)*. Alma Talent 2022, s. 252-285.
- Jareborg, Nils: Allmän kriminalrätt. Lustus Förlag 2001.
- Kallio, Heikki: Rangaistava menettely ja rikosvastuu kolmannen maan kansalaisen luvattomaan työntekoon liittyvissä rikoksissa. Itä-Suomen yliopisto 2015.
- Kangas, Urpo: Minun metodini. I verket Juha Häyhä (toim.), *Minun metodini*. Werner Söderström lakitieto 1997, s. 90-109.
- Kangasperko, Raila: Työn tilaajan selvitysvastuusta ja vastuusta ulkopuolisen työvoiman käyttötilanteessa. *Defensor Legis* 4/2007, s. 580-586.
- Korkka-Knuts, Heli – Helenius, Dan – Frände, Dan: *Yleinen rikosoikeus*. Edita Publishing Oy 2020.
- Koskinen, Seppo: Vastuunkohdentaminen. Teoksessa Kairinen, Martti – Koskinen, Seppo – Nieminen, Kimmo – Ullakonoja, Vesa – Valkonen, Mika, *Työoikeus. 4. muuttamaton painos*. Sanoma Pro 2013, s. 1187-1189.
- Lahti, Raimo: Taloudelliseen rikollisuuteen liittyvät vastuunjako-ongelmat. Teoksessa *Taloudellinen rikollisuus. Lakimiesliiton koulutuskeskuksen julkaisusarja n:o 32*. Vammala 1981, s. 37-57. <https://doi.org/10.1088/0031-9112/32/2/048>
- Lahti, Raimo: Om allokering av företagarens straffansvar. I verket Jareborg, Nils – Träskman, Per Ole: *Skuld och ansvar. Straffrättsliga studier tillägnade Alvar Nelson*. Lustus Förlag 1985, s. 155-167.
- Lahti, Raimo: Rikosvastuun kohdentamisesta yhteisössä ja sen sääntelystä. *Lakimies* 8/1998, s. 1271-1284.
- Lahti, Raimo: Finland National Report. I verket Ligeti, Katian – Marletta, Angelo (eds.): *Punitive Liability of Heads of Business in the EU: a Comparative Study*. Wolters Kluwer, CEDAM, Milano 2018 (2019), s. 6-36. (Lahti 2019a)
- Lahti, Raimo: Rikosvastuun kohdentamisesta yhteisössä ja sen suhteesta oikeushenkilön rangaistusvastuuseen. I verket Frände, Dan – Helenius, Dan – Korkka, Heli – Lahti, Raimo

Denne artikel er tildelt
en CC-BY 4.0 licens

- Lappi-Seppälä, Tapio – Melander, Sakari (toim.), Juhlajulkaisu Kimmo Nuotio 1959 – 18/4 – 2019. Forum Iuris 2019, s. 201-221. (Lahti 2019b)
- Leijonhufvud, Madeleine – Wennberg, Suzanne: Brott och straff i affärlivet. En lärobok för ekonomer. Tredje upplagan. Lustus Förlag 2007.
- MacCormick, Neil: Institutions of Law. An Essay in Legal Theory. Oxford University Press 2007.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198267911.001.0001>
- Matikkala, Jussi: Rikosoikeudellinen vastuu työturvallisuudesta. I verket Frände, Dan – Hyttinen, Tatu – Kallio, Heikki – Korkka-Knuts, Heli – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka – Wahlberg, Markus, Keskeiset rikokset. 5., uudistettu painos. Edita 2023, s. 1100-1132.
- Melander, Sakari, Työrikokset, s. 1563-1598, teoksessa Lappi-Seppälä Tapio – Hakamies Kaarlo – Helenius Dan – Melander Sakari – Nuotio Kimmo – Ojala Timo – Rautio Ilkka: Rikosoikeus. Oikeuden perusteokset. Viides, uudistettu painos. Alma Talent 2022.
- Nissinen, Matti: Rikosvastuun kohdentamisesta yhteisössä. Helsinki 1997.
- Nissinen, Matti: Ympäristörikoksista käytännössä. Defensor Legis 4/2003, s. 620-639.
- Nuotio, Kimmo: Taloudellisen rikollisuuden arviointi rikosoikeuden yleisten oppien kannalta. I verket Lahti, Raimo (toim.): Nykyajan rikosoikeus II. Helsingin yliopisto 1997, s. 59-94.
- Nuotio, Kimmo: Lainsäätäjän rikosoikeuden yleisten oppien parissa. I verket Lahti, Raimo – Lappi-Seppälä, Tapio (toim.): Rikosoikeudellisia kirjoituksia VII. Pekka Koskiselle 1.1.2003 omistettu. Suomalainen lakimiesyhdistys 2003, s. 243-269.
- Nuutila, Ari-Matti: Rikoslain yleinen osa. Kauppakamari 1997.
- Nuutila, Ari-Matti: Työrikossäännökset. I verket Alvesalo, Anne – Nuutila, Ari-Matti (toim.): Rangaistava työn turvattomuus. Poliisiammattikorkeakoulu 2006, s. 127-205.
- Ollus, Natalia – Alvesalo-Kuusi, Anne: Rusinat pullasta. Ihmiskauppa, ulkomainen työvoima ja talousrikollisuus rikosentorjuntaohjelmissa ja politiikka-asiakirjoissa 1995-2012. Haaste 3/2013, s. 28-30.
- Pirjatanniemi, Elina: Ympäristörikokset. Lakimiesliiton kustannus 2001.
- Rudanko, Matti: Rakennuttajan myötävaikutushäiriöistä rakennusurakassa. Suomalainen lakimiesyhdistys 1989.
- Saloheimo, Jorma: Työturvallisuusvastuun uusia perusteita. I verket Lahti, Raimo (toim.): Nykyajan rikosoikeus II. Helsingin yliopisto 1997, s. 191-223.
- Siiki, Pertti: Uusi työsuojelun yhteistoiminta ja työturvallisuus. Edita 2006.
- Sorainen, Olli: Työperusteinen maahanmuutto ja työlupajärjestelmä Suomessa. Oikeus 2/2012, s. 244-256.
- Sorainen, Olli: Ulkomaalainen työntekijä: Rekrytointi, maahantulo ja työnteko. 2. uudistettu painos. Edita 2014.
- Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Hyttinen, Tatu: Rikosoikeuden yleinen osa – vastuuoppi. 3., uudistettu painos (3 reviderade upplagan). Alma Talent 2019.
- Tiitinen, Kari-Pekka – Kröger, Tarja: Työsopimusoikeus. 6., uudistettu painos (6 reviderade upplagan). Talentum 2012.
- Tolvanen, Matti – Kallio, Heikki: Ympäristö- ja luonnonvararikokset. I verket Frände, Dan – Hyttinen, Tatu – Kallio, Heikki – Korkka-Knuts, Heli – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka – Wahlberg, Markus, Keskeiset rikokset. 5., uudistettu painos. Edita 2023, s. 1133-1179.
- Träskman, Per Ole: Miljöbrott och kontroll av miljöbrottslighet. Helsingfors 1992.

Förarbeten

- FvUB 12/1993 rd: Förvaltningsutskottets betänkande nr 12 om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 293/1992 rd).
- FvUB 37/2022 rd: Förvaltningsutskottet betänkande gällande regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av utlänningslagen och till vissa lagar som har samband med den (RP 114/2022 rd).

- Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen, RP 293/1992 rd.
- Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av strafflagen och vissa andra lagar, vilka hör till det andra skedet i totalrevideringen av strafflagstiftningen, RP 94/1993 rd.
- Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till revidering av lagstiftningen om straffrättens allmänna läror, RP 44/2002 rd.
- Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till utlänningslag och vissa lagar som har samband med den, RP 28/2003 rd.
- Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen, RP 253/2020 rd.
- Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av utlänningslagen och till vissa lagar som har samband med den, RP 114/2022 rd.

**Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens**